

Rövid áttekintés

Részletek a fejezetekből és előjátékok a záradékokkal

1. LÉPÉSRŐL LÉPÉSRE

Ahhoz, hogy önálló előjátékot készítsünk, két nélkülözhetetlen elemre van szükségünk: énekidézetre és záradékra.

1.1. Az ének felidézése vagy bemutatása

Legtöbbször mi is **az ének első sorával** tesszük. Többnyire elég kíséret nélkül, unisono játszani, hiszen így hangról-hangra (hangközről-hangközre) nyomon követhető a dallam.

1.2. A záradék

Az előjáték másik szükséges eleme. Vele kerekítjük le az idézett sort és segítjük a gyülekezetet az együttes belépésben. Kiszámíthatóan haladunk a záróhang felé, és hagyunk időt a levegővételre. Mivel fontos, hogy dúrban és mollban is képesek legyünk a záradékokat játszani, ezért g finálisra helyeztem őket. Azonos nevű dúr és moll esetén könnyebb a 2 b-s mollt lejátszani, mint a 3 b-s c moll záradékot, ami a c finálisból következne.

Kis ízelítő a fejezetek záradékaiból:

Záradékok a záróhang alatt - 3. fejezet

Plagális záradékok 3.2.

Fríg záradékok 3.3.

The image shows two musical examples in 4/4 time. The first example, labeled 'Plagális záradékok 3.2.', is in D major and consists of two measures. The first measure has a treble clef with a whole note D4 and a bass clef with a whole note chord of D2-F2-A2. The second measure has a treble clef with a whole note D4 and a bass clef with a whole note chord of D2-F2-A2. The second example, labeled 'Fríg záradékok 3.3.', is in D minor and consists of two measures. The first measure has a treble clef with a whole note D4 and a bass clef with a whole note chord of D2-F2-A2. The second measure has a treble clef with a whole note D4 and a bass clef with a whole note chord of D2-F2-A2.

A mi-ré-dó / lá sorokban dó-ti-lá rövid zárómotívum az egyes fejezetekben:

Autentikus záradékok - 4. fejezet

Egyszerű autentikus záradékok 4.1.

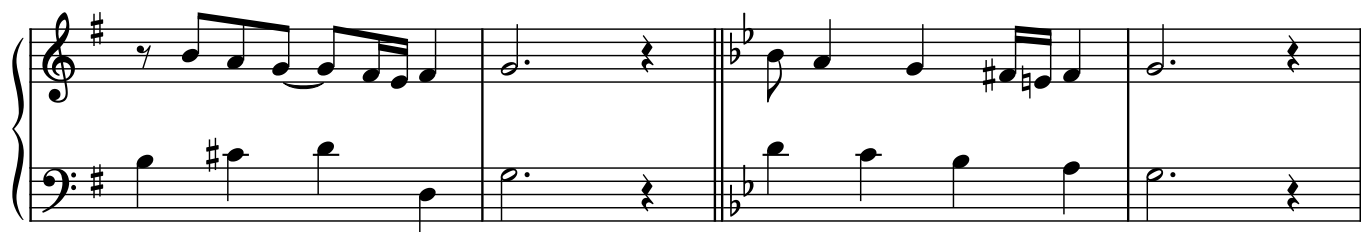
Záradékok a barokk és a későbbi korok énekeihez 4.3.

The image shows two musical examples in 4/4 time. The first example, labeled 'Egyszerű autentikus záradékok 4.1.', is in D major and consists of two measures. The first measure has a treble clef with a whole note D4 and a bass clef with a whole note chord of D2-F2-A2. The second measure has a treble clef with a whole note D4 and a bass clef with a whole note chord of D2-F2-A2. The second example, labeled 'Záradékok a barokk és a későbbi korok énekeihez 4.3.', is in D major and consists of two measures. The first measure has a treble clef with a whole note D4 and a bass clef with a whole note chord of D2-F2-A2. The second measure has a treble clef with a whole note D4 and a bass clef with a whole note chord of D2-F2-A2.

Régi magyar énekek záradékai - 5. fejezet

The image shows two musical examples in 4/4 time. The first example, labeled 'Régi magyar énekek záradékai - 5. fejezet', is in D major and consists of two measures. The first measure has a treble clef with a whole note D4 and a bass clef with a whole note chord of D2-F2-A2. The second measure has a treble clef with a whole note D4 and a bass clef with a whole note chord of D2-F2-A2. The second example, labeled 'Régi magyar énekek záradékai - 5. fejezet', is in D major and consists of two measures. The first measure has a treble clef with a whole note D4 and a bass clef with a whole note chord of D2-F2-A2. The second measure has a treble clef with a whole note D4 and a bass clef with a whole note chord of D2-F2-A2.

Zsoltárok és korai korálok - 6. fejezet

A zsoltárok metrikai alapegysége új énekeskönyvünkben a fél. A Példatár A-ban ehhez igazodom, de az egyes fejezetekben a könnyebb áttekinthetőség és összehasonlítás érdekében nyeged a mérőegység, mérőütés.

Vezetőhang nélkül: Régi magyar énekek (6.), (7.) záradékcsoport:

1.3. A záradék kiválasztása

Általánosan használhatók a plagális záradékok a záróhang alatt, valamint az egyszerű autentikus záradékok.

Írányt mutathat az ének eredete, kora: középkori ének, zsoltár, magyar ének, újabb kori ének. Ebben segíthet az énekeskönyv forrás-meghatározása.

Keresésünk során találhatunk kiválasztott énekünk zárómotívumával megegyező záradékot, annak augmentált formáját, vagy variánsát. Kezdődhet záradék bemutatott sorunk folytatásának, vagy az utolsó sornak a kezdőhangjain.

Tovább vezethetnek egyéb jellegzetességek: skálamenet, gazdagon figurált, vagy egyenletesen lépegető dallam. A szöveg hálaadó, ünnepi, vagy felhívó-mozgósító jellegű, esetleg sötét jelzőkkel terhelt.

És ha nem az alaphangon kezdődik az ének, fellapozhatjuk a Kezdőhangra vezetünk - c. 8. fejezetet is.

Sok záradék található a fejezetek elején. De ne riasszon ez meg! A legegyszerűbbek, a legtöbb ének esetében használhatók a már említett Egyszerű autentikus záradékok (4.1. és 2.) címszó alatt találhatóak, valamint még néhány a következő fejezetek elején: vagy hasonlóképpen kigyújtva, vagy **a**, ajánlott jellel.

Példák: *Jelmagyarázat:* >> : az egyes fejezetekre utal,
(1.): a fejezeten belül a záradékcsoport száma
Minden énekhez több záradék illeszthető, rajtunk múlik, hogy melyiket alkalmazzuk.

"Krisztusom, kívüled nincs kihez járulnom" 204

Az ének alaphangja és kezdőhangja lá, az intonációt is lá-val fogom lezárni:
a záróhang, vagy a kezdőhang lá-ján. Zárómotívuma: dó-mi-dó-ti lá lá.

"Adjatok hálát az Istennek" 105

>> Záradék a záróhang alatt 2. Plagális záradékok (1.)

Emelkedett a szöveg, felfelé ível a dallamvonal,
kedvelt az ének ünnepi istentiszteleteken:

>> Autentikus záradékok (6.)

Eredetére is utalhatunk:

>> Zsoltárok és korai korálok (4.)

Skálameneteket tartalmaz a zsoltár. Ha az Intonáció Gyűjt. előjátékai nehezek lennének, készíthetünk egyszerűbbet. Coda erősíti az intonáció ünnepi jellegét, ehhez járulunk hozzá a kísérszólammal is.

>> Skálamenet a záradékhoz (2.)

2. A KÍSÉRŐSZÓLAM

Ha a minimális hangzásnál és terjedelemnél többet szeretnénk, jó szolgálatot tesz már egyetlen kísérszólam is.

Ez a szólam legegyszerűbben párhuzamos mozgással követheti a dallamot. A folyamatos párhuzamosság egyhangúságát pedig az ellenmozgás és az önálló ritmus töri meg.

Tercpárhuzam vagy decima:

Hosszú szakaszok kíséretére alkalmas, akár a záradékig. Követhetjük vele a dallamot hangról-hangra, mozgalmas dallamokat pedig nagyobb ritmusértékekkel:

A fejezetben ezt követően a szeksztpárhuzamról olvashatunk, majd a kísérszólam indításáról, csatlakozásáról a záradékhoz, az önállóbb szólamról.

3. ZÁRADÉK A ZÁRÓHANG ALATT

A legegyszerűbb megoldással találkozunk ebben a fejezetben: az unisono első sor után a kitartott záróhang alá illesztjük a záradékot.

Ez először plagális kadencia dúrban, mollban és dór hangnemben.

Frigben szintén plagális fölépés a záróhang alatt, illetve a dallam zárófordulata mi-i-i-ré-mi, a basszus szekundlépésekkel ereszkedik le az alaphangra.

Végül ún. sorismétlés: a dúr (mixolid) záróhang alatt terckíséréssel ismétlődik meg a (zsoltár)dallam.

Előjátékok a záradékokkal:

Plagális záradékok

548.a (1.)

Musical score for 548.a (1.) showing a plagal cadence in D major, D minor, and Dorian modes. The score is in treble and bass clefs, with a key signature of one flat (Bb) and a 4/4 time signature. The melody in the treble clef consists of quarter notes: D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4. The bass clef accompaniment consists of quarter notes: B3, A3, G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2, G2, F2, E2, D2.

210.a (3.)

Musical score for 210.a (3.) showing a plagal cadence in D major, D minor, and Dorian modes. The score is in treble and bass clefs, with a key signature of one flat (Bb) and a 4/4 time signature. The melody in the treble clef consists of quarter notes: D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4. The bass clef accompaniment consists of quarter notes: B3, A3, G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2, G2, F2, E2, D2.

Frig záradékok

170.a záradék plagális fölépéssel

Musical score for 170.a showing a plagal cadence in D major, D minor, and Dorian modes. The score is in treble and bass clefs, with a key signature of one flat (Bb) and a 4/4 time signature. The melody in the treble clef consists of quarter notes: D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4. The bass clef accompaniment consists of quarter notes: B3, A3, G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2, G2, F2, E2, D2.

51 szekundokként lépeget az alsó szólam

Musical score for 51 showing a plagal cadence in D major, D minor, and Dorian modes. The score is in treble and bass clefs, with a key signature of one flat (Bb) and a 4/4 time signature. The melody in the treble clef consists of quarter notes: D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4. The bass clef accompaniment consists of quarter notes: B3, A3, G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2, G2, F2, E2, D2.

Sorismétlés

35

Musical score for 35 showing a plagal cadence in D major, D minor, and Dorian modes. The score is in treble and bass clefs, with a key signature of one flat (Bb) and a 4/4 time signature. The melody in the treble clef consists of quarter notes: D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4. The bass clef accompaniment consists of quarter notes: B3, A3, G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2, G2, F2, E2, D2.

4. AUTENTIKUS ZÁRADÉKOK

A fejezet záradékait két csoportban találjuk:

Egyszerű autentikus záradékok: benne olyan rövid kadenciákat adok kézbe, melyeket énekeskönyvünk szinte valamennyi énekénél alkalmazhatunk (a fríg és mixolíd dallamok kivételével).

További záradékok: ezek főképp a barokk és a későbbi korok énekeihez járulnak.

A példák között először a korábbi formával foglalkozunk: 1. sor + záradék, majd kitágítjuk a kört a kérdés - felelettel, hármas tagolású formával, végigkövetett énekkel.

Részlet a fejezetből:

4.8. Háromrészes előjátékok: átvezetés a bemutatás és a záradék között

Ez lehet > további idézet az énekből: a 2. sorra példák majd a következőkben: 5.4 stb.

228.b itt az ismétlőjel utáni szakasz zárata a dominánson:

208.c > rövid szekvencia pl. az 1. sor második feléből:

388 > új anyag

(a záradék az 1. sor 2. fele)

624.b > hármashangzat-szekvencia - ld. Szekvencia

410 > vagy álzárattal: bemutatás + záradék ° álzárattal + záradék egész zárattal ld.390.a
itt a Coda kapott önálló szerepet

Musical score for example 410, showing a piano introduction with a coda. The score is in G major and 4/4 time. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff starts with a quarter note G, followed by a series of chords. The bass staff starts with a whole note G, followed by a series of chords. The piece ends with a coda symbol.

4.7. Rövidebb idézet

718.a a sor fele: egy motívum

Musical score for example 718.a, showing a short quote. The score is in G major and 4/4 time. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff starts with a quarter note G, followed by a series of chords. The bass staff starts with a whole note G, followed by a series of chords. The piece ends with a double bar line.

768 a hosszú, ismétlődéses sor kezdőmotívuma

832.a. a jellegzetes kezdőlépés,
majd a záradék idéz az utolsó sorból:

Musical score for examples 768 and 832.a, showing a long repeating motif and a characteristic starting step. The score is in G major and 4/4 time. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff starts with a quarter note G, followed by a series of chords. The bass staff starts with a whole note G, followed by a series of chords. The piece ends with a double bar line.

4.9. Hosszabb előjátékok

208.d Két rész nagyobb ütemszámmal: 4+4 ütem

Musical score for example 208.d, showing a longer introduction. The score is in G major and 4/4 time. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff starts with a quarter note G, followed by a series of chords. The bass staff starts with a whole note G, followed by a series of chords. The piece ends with a double bar line.

Musical score for example 249.c, showing a longer introduction. The score is in G major and 4/4 time. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff starts with a quarter note G, followed by a series of chords. The bass staff starts with a whole note G, followed by a series of chords. The piece ends with a double bar line.

Többé-kevésbé végig is követhetjük az éneket:

249.c a jellegzetes motívumok között hol kihagyás, hol bővítés

390.a sorpárjai új 2. taggal

5. RÉGI MAGYAR ÉNEKEK

Ebben a fejezetben az autentikus kadenciával a 16. és 17. század magyar énekeinek gyakori zárómotívumai-
ban találkozunk. Ezeket a zárómotívumokat fogjuk záradékként illeszteni az 1. vagy az 1. és 2. sorhoz.

Ahogy az előző fejezetben is, többségében vezetohang, szi előzi meg a lá-t. De vezetohang nélküli záradékok-
kal is találkozunk. Akkor van szükségünk rájuk, amikor a koráletét basszusa fá-szó-lá-ra végződik, vagy
egyszerűen a zárlatban szi helyett szó szerepel. Ezen a helyen ismét szólunk a plagális Codáról. (Az előző
fejezetben esett róla szó.)

Végül a 2. sor idézése kapcsán beszélünk a belső sorzárlatokról.

Részletek a fejezetből:

182.b az első sor záradékkal + plagális Coda

166.c az első sor után záradék

444.a az 1. és 2. sor után a záradék

281.b átvezetés szekvenciával

231.a záradék szó-val:

6. ZSOLTÁROK ÉS KORAI KORÁLOK

A fejezetben újdonság a sok szinkópa, valamint az V-I mellett a VII(6)-I kapcsolat.

Az előjátékok formája többnyire ismét igen egyszerű: első sor + záradék.

A 1. sort azonban nem tudjuk minden esetben könnyen ütembe helyezni, ezért legtöbbször ütemezés nélkül idézzük, és ütembe szedve csatlakozik hozzá a záradék.

A zsoltárok három részes formájának szerkesztéséhez segítséget nyújtanak a szekvenciák és a skálamenetek. Róluk a megfelelő fejezetekben olvashatunk. (9. és 10. fejezet)

Előfordul még egy megoldás: a zsoltár sorát-sorait végig követi a kísérőszólam, amelynek része a kadenciális lépéssor. A kiszélesített záradék helyén Coda szerepel.

Részletek a fejezetből:

5.a 1. sor + záradék

Musical score for example 5.a, showing a piano introduction with treble and bass staves in 4/4 time. The treble staff contains a syncopated melody starting with a quarter rest, followed by eighth and quarter notes. The bass staff has a whole rest in the first measure, followed by a bass line with a fermata in the final measure.

30.b

Musical score for example 30.b, showing a piano introduction with treble and bass staves in 3/4 time. The treble staff has a melodic line with eighth and quarter notes. The bass staff has a bass line with quarter and eighth notes.

622

Musical score for example 622, showing a piano introduction with treble and bass staves in 4/4 time. The treble staff has a complex melodic line with eighth and quarter notes. The bass staff has a bass line with quarter and eighth notes.

További idézet (átvezetés):

22.a

Musical score for example 22.a, showing a piano introduction with treble and bass staves in 10/4 time. The treble staff has a complex melodic line with eighth and quarter notes. The bass staff has a bass line with quarter and eighth notes.

Idézet kísérőszólammal és plagális Codával:

42

Musical score for example 42, showing a piano introduction with treble and bass staves in 7/4 time. The treble staff has a complex melodic line with eighth and quarter notes. The bass staff has a bass line with quarter and eighth notes.

7. FRÍG ZÁRADÉKOK

Zsoltárok, magyar énekek és korálok tartoznak ebbe a fejezetbe.

221.a

31.a

31.b

8. A KEZDŐHANGRA VEZETÜNK

Kvintre:

65

823

Oktávra:

456

Musical score for 'Oktávra: 456'. It consists of two staves, treble and bass clef, in a key signature of two sharps (D major). The melody is written in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The piece is in 4/4 time and ends with a double bar line.

Fríg énekek ré kezdőhangjára:

434.a > a záradék ré-ről indul:

Musical score for 'Fríg énekek ré kezdőhangjára: 434.a'. It consists of two staves, treble and bass clef, in a key signature of one flat (B-flat major). The melody is in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The piece is in 4/4 time and ends with a double bar line.

434.b > V-I fordulattal kapcsolódik a korálletéhez:

a 48-as ÉK Korálkönyvének b) letétje (PÁ) és a D.ÚjRKK letétje (BM) elé

Musical score for '434.b'. It consists of two staves, treble and bass clef, in a key signature of one flat (B-flat major). The melody is in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The piece is in 5/4 time and ends with a double bar line.

9. SZEKVENCIA

Dallami szekvencia:

8.c

Musical score for 'Dallami szekvencia: 8.c'. It consists of two staves, treble and bass clef, in a key signature of two flats (B-flat major). The melody is in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The piece is in 5/4 time and ends with a double bar line.

Hármashangzat-szekvencia:

28

Musical score for 'Hármashangzat-szekvencia: 28' (top part). It consists of two staves, treble and bass clef, in a key signature of one flat (B-flat major). The melody is in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The piece is in 4/4 time and ends with a double bar line.

Musical score for 'Hármashangzat-szekvencia: 28' (bottom part). It consists of two staves, treble and bass clef, in a key signature of one flat (B-flat major). The melody is in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The piece is in 4/4 time and ends with a double bar line.

10. SKÁLAMENET A ZÁRADÉKHOZ

449.d Lefelé tartó skálamenet, párhuzamos szólamokkal:

247 Egymás felé tartó szólamok, visszalépéssel:

419 Felfelé törő motívumok:

11. HIMNUSZOK, GREGORIÁN EREDETŰ ÉNEKEK

Intonációjuk lehet kétsoros idézet: a második sorban a gregorián dallam némileg variált alakjával, hozzáadott záradék nélkül - akár kíséret, kísérőszólam nélkül is.

652 példa tiszta kvint kíséretre, de nélküle is játszható

12. BEMUTATÁS MÁSIK SORRAL

Jól ismert ének esetében alkalmazzuk, azonban ilyenkor is célszerű az 1. sorra utalni.

173.b

157.b

13. RÖVID ELŐJÁTÉK

Ha már összeszokott a gyülekezet velünk és ismétlődnek az énekek, eldönthetjük, mikor nincs szükség hosszú bevezetésre.

Például az állandó énekek, az úrvacsoraosztás megszokott énekei, egy evangélizációs hét heti éneke előtt. Istentiszteleten a több részre osztott hosszú ének későbbi versszakait se indítjuk minden egyes alkalommal teljes intonációval.

713

723

15. ORGONAPONT

744.b orgonapont a 744.a előjáték alatt - kis változtatással